

“TOVUSHSIZ KUYLAR: FAYNBERG SHE’RIYATIDAGI MUSIQA VA FALSAFA”

Keldiyorova Mohichehra Otabek qizi

O‘zbekiston davlat Jahon Tillari Universiteti

Sharq filologiyasi fakulteti 2-bsoqich talabasi

E-mail: keldiyorovamohichehra39@gmail.com

Telefon raqam: +998990027479

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18196563>

Annostatsiya: Ushbu tadqiqot Aleksandr Faynberg she’riyatida musiqiylik, ritm va falsafiy tafakkur o’rtasidagi nozik uyg’unlikni o’rganadi. Tadqiqotda shoirning o’ziga xos metrik naqshlari, ohangdosh tasvirlari va subtil armonik tuzilmalari tahlil qilinadi hamda uning she’riy shaklida estetik va falsafiy g’oyalarni qanday uyg’unlashtirishi ko’rsatib beriladi. Tadqiqot ovoz, ma’no va badiiy ifoda o’rtasidagi o’zaro bog’liqlikni yoritadi va ichki musiqiylik orqali hissiy chuqurlik va intellektual rezonansni shakllantirish jarayonini tushuntiradi. Shuningdek, Faynbergning zamonaviy she’riyatga qo’shgan hissasi, auditoriyaga ta’sir etuvchi musiqiy va kontseptual elementlar sintezi asosida aniqlanadi. Tadqiqot poetik ritm va musiqiy metaforaning falsafiy tafakkur vositasi sifatida qanday ishlashini ko’rsatadi va adabiyot, musiqa va estetika bo’yicha interdisciplinar tahlilga yangi nuqtai nazar taqdim etadi.

Kalit so'zlar: she’riyat; ritm; musiqiylik; falsafa; estetik tahlil; adabiyotshunoslik

Annotation. This study explores the intricate interplay between music, rhythm, and philosophical reflection in the poetry of Aleksandr Faynberg. Emphasizing the poet’s unique metrical patterns, tonal imagery, and subtle harmonic structures, the research analyzes how Faynberg integrates aesthetic and philosophical ideas within his poetic form. By examining the interrelation of sound, meaning, and artistic expression, the paper highlights the role of internal musicality in shaping emotional depth and intellectual resonance. The study further investigates Faynberg’s contribution to modern poetry, focusing on the synthesis of auditory and conceptual elements that characterize his distinctive literary voice. This analysis provides a comprehensive understanding of how poetic rhythm and musical metaphor operate as vehicles for philosophical thought, offering new perspectives on the interdisciplinary study of literature, music, and aesthetics.

Keywords: Aleksandr Faynberg; poetry; rhythm; musicality; philosophy; aesthetic analysis; literary studies

Аннотация. Настоящее исследование посвящено изучению тонкой взаимосвязи музыки, ритма и философской рефлексии в поэзии Александра Файнберга. Особое внимание уделяется уникальным метрическим схемам поэта, тональным образам и тонким гармоническим структурам, а также тому, как Файнберг интегрирует эстетические и философские идеи в поэтическую форму. Исследование анализирует взаимосвязь звука, смысла и художественного выражения, подчеркивая роль внутренней музыкальности в формировании эмоциональной глубины и интеллектуального резонанса. Дополнительно рассматривается вклад Файнберга в современную поэзию, с акцентом на синтез слуховых и концептуальных элементов, характерных для его уникального литературного голоса. Работа демонстрирует, как поэтический ритм и музыкальная метафора функционируют как средства

философского осмысления, предлагая новые перспективы для междисциплинарного исследования литературы, музыки и эстетики.

Ключевые слова: Александр Файнберг; поэзия; ритм; музыкальность; философия; эстетический анализ; литературоведение

Aleksandr Faynberg (1939–) zamonaviy rus she'riyatida o'ziga xos ovozga ega shoirlardan biridir. Uning ijodiy merosi asosan muzikal ritm, poetik ohang va falsafiy tafakkurning uyg'unligi bilan ajralib turadi. Faynberg she'riyati nafaqat mazmuniy jihatdan chuqur, balki shakl va ohang jihatidan ham boydir. U shoirlik san'ati orqali inson ruhiyatining nozik qatlamlarini ochib beradi, xotira, vaqt va ichki dunyo kechinmalarini tasvirlaydi.

O'zbek adabiyotshunosligi va rus she'riyatida Faynbergning o'rni yetarlicha tadqiq etilmagan bo'lsa-da, zamonaviy tadqiqotlar uning ritmik va musiqiy elementlari orqali falsafiy fikrlarni qanday ifodalashini yoritishga katta e'tibor qaratadi. Shu ma'noda, Faynberg she'riyatida ritm va musiqiy metafora falsafiy tafakkur vositasi sifatida ishlatiladi va bu jihat uning asarlarini nafaqat badiiy, balki intellektual jihatdan ham qadrlil qiladi.

Adabiyotshunoslik tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, Faynberg she'riyati ritmik strukturasi, ichki musiqiy tuzilmalari va falsafiy mazmun orqali o'quvchini chuqur ichki kechinmalar bilan yuzlashtiradi. Shu sababli uning ijodini ritm va musiqiylik nuqtai nazaridan tahlil qilish, shuningdek, she'riy falsafani yoritish zarurati mavjud.

Asosiy Qism.1. She'riy Ritm va Ichki Musiqi

Faynbergning she'riyatida ritm asosiy ifoda vositasi hisoblanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, uning she'rlari metrik jihatdan an'anaviy shakllardan farq qiladi va ko'pincha ichki musiqiylikni yaratadi (Ivanov, 2018; Petrova, 2020). Shu tarzda shoir o'quvchining hissiy qarashini uyg'otadi va she'r mazmunini yanada chuqurlashtiradi.

Faynberg she'riyatida ritm nafaqat badiiy uslub, balki matnning semantik jihatdan ifodalanishi vositasi hisoblanadi. Bu haqda zamonaviy tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, uning she'rlari metrikadan tashqari fonetik va ohangdosh tuzilmalarga asoslangan ichki musiqiy strukturalarni ham o'z ichiga oladi, bu esa o'quvchida hissiy rezonans uyg'otadi. Masalan, shoirning metaforik va ohangdosh tasvirlari orqali yaratilgan ritm she'r ichidagi ritmik ziddiyatlarni olib keladi, natijada bu ritm ohangning bir qismiga aylanadi va mazmunni chuqur his etishga yordam beradi.

Ohangdosh Tasvirlar va Simvolizm

Faynberg she'rlarida ohangdosh tasvirlar va simvolik metaforalar keng qo'llanadi. Masalan, u tabiiy manzaralarni yoki shaxsiy ruhiy kechinmalarni musiqiy ritm bilan uyg'unlashtirib, o'quvchida ichki rezonans hosil qiladi. Bu jihat uning she'riyatini estetik jihatdan boyitadi va falsafiy mazmunni yanada aniqroq yetkazadi (Sokolova, 2019).

Faynberg she'riyatida ohangdosh tasvirlar, simvol va metaforalar orqali falsafiy fikrlar ifodalanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uning she'rlari hissiyot va ramziy obrazlar orqali hayot, vaqt, inson ruhiyati kabi murakkab mavzularni o'rganadi. Masalan, muallifning poemalari shaxsiy hissiyotlar bilan uchrashgan joyda, ramziy mazmun yordami bilan o'quvchi ongida chuqur fikr uyg'otadi. Inegratsiyalangan falsafiy mazmun Faynberg she'riyatini nafaqat estetik, balki intellektual nuqtai nazardan ham boyitadi.

3. Falsafiy Tafakkur

Faynberg she'rlarida ohangdosh tasvirlar va simvolik metaforalar keng qo'llanadi. Masalan, u tabiiy manzaralarni yoki shaxsiy ruhiy kechinmalarni musiqiy ritm bilan uyg'unlashtirib, o'quvchida ichki rezonans hosil qiladi. Bu jihat uning she'riyatini estetik jihatdan boyitadi va falsafiy mazmunni yanada aniqroq yetkazadi (Sokolova, 2019).

Faynberg ijodi O'zbekiston adabiy jarayoni va rus she'riy an'anasining o'zaro ta'sirida yuzaga kelgan noyob madaniy fenomen sifatida qaraladi. Uning ijodi madaniy xilma-xillik, til va madaniyatlararo dialogga oid mavzularni o'z ichiga oladi, bu esa zamonaviy adabiyotshunoslikda muhim tahlil obyekti bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqda: Faynberg she'riyatida rus va o'zbek adabiy meroslari o'rtasidagi bog'liqliklar ko'pincha madaniy ko'priklar sifatida paydo bo'ladi — bu uning tarjimonlik faoliyati bilan ham mustahkamlanadi.

4.Zamonaviy She'riyatga Ta'siri

Faynbergning ritm va musiqiy metafora orqali falsafiy g'oyalarni ifodalash uslubi zamonaviy rus she'riyatida unikal o'rin egallaydi. U nafaqat shaxsiy ruhiy kechinmalarni, balki global insoniy mavzularni ham poetik shaklda ochib beradi. Shu nuqtai nazardan, Faynberg ijodi interdisciplinary tadqiqotlar uchun muhim manba hisoblanadi, ya'ni adabiyot, musiqa va estetika tadqiqotlarini birlashtiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi (Kozlova, 2022).

Faynberg she'riyati ko'plab tadqiqotlarda ham psixologik chuqurlik nuqtai nazaridan o'rganilgan. Masalan, uning she'riyatida sevgi, umid va azob mavzulari muntazam namoyon bo'lib, bu mavzular insonning ichki dunyosi va mavjudotga oid savollarga javob izlash jarayoni bilan chambarchas bog'liq. Shuningdek, bu she'riy unsurlar o'quvchida ichki zangori hissiyotlarni uyg'otadi va she'riyatning musiqa tarzida ritm bilan ifodalanishi o'quvchi ongiga chuqur kiradi.

Nazariy Tahlil

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, Faynberg she'riyatida ritmik tuzilmalar, musiqiy intonatsiyalar va falsafiy kontent bir-biriga bog'liq bo'lib, ular she'rni yangicha estetik va psixologik darajada anglashga yordam beradi. Bu esa o'quvchi uchun she'riyatni nafaqat til va ramz orqali, balki ritm va ohangdosh musiqiy tuzilmalar orqali ham idrok etish imkonini beradi.

Xulosa. Aleksandr Faynbergning she'rlarida ikki millat, ikki xalqning o'z milliy she'riy ohanglarini umumlashtirgan holda yangi bir go'zal, sof iliqlik sezilib turadi. U yozgan har bir asar, har bir she'r boshqa asarlardan mazmuniy ifodasi bilan ajralib turadi. Faynberg hattoki tarjimon sifatida ham mashhur asarlardagi haqiqiy mazmunni saqlagan holda yoki uni yanada sayqallagan holda tarjima qila olishni juda yaxshi bilar edi. Bu uning tarjimon sifatida erishgan yutug'i sifatida aytsak bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ivanov, A. (2018). Rhythm and Musicality in Contemporary Russian Poetry. Moscow: Litres.
2. Petrova, S. (2020). Aleksandr Faynberg: The Aesthetics of Silence. St. Petersburg: Nauka.
3. Sokolova, E. (2019). Symbolism and Metaphor in Modern Russian Verse. Russian Literature Journal, 12(3), 45–62.
4. Lebedev, D. (2021). Philosophy in Poetry: Faynberg's Poetic Universe. International Journal of Russian Studies, 5(1), 88–104.
5. Kozlova, N. (2022). Interdisciplinary Perspectives on Russian Poetry. Global Literary Review, 7(2), 33–51.